

Kom igang med Ubuntu!



Denne siden inneholder informasjon beregnet på sluttbrukere («*vanlige folk*»!) med lite eller ingen IT-kunnskap, og som har hørt at det finnes noe annet enn Windows, og som har lyst til å prøve et av de mange alternativene som faktisk finnes. Mao: Jeg forsøker å skrive så enkelt og forklarende som mulig, med henvisninger til norske Wikipedia for å forklare ord og uttrykk. Informasjonen er gitt ut ifra egne preferanser, slik jeg mener en personlig datamaskin bør settes opp for at den skal gi en best mulig brukeropplevelse. Dette er imidlertid en subjektiv oppfatning, slik at du vil ved å søke på nettet finne andre måter å gjøre dette på. Beskrivelsen som følger er knyttet til Ubuntu's versjon for små, bærbare PC-er, Ubuntu Netbook Remix. Men det aller meste er helt likt med den vanlige Ubuntu-versjonen.

Ubuntu er en av de mest populære Linux-distribusjonene. Den kommer i en desktop- og en serverversjon hvert halvår, henholdsvis i april og oktober. Jeg vil på denne siden kun omtale desktop-versjonen, med den hensikt å hjelpe andre med å ta i bruk Ubuntu på sin egen private PC. Ubuntu er lett å installere, det er raskt, solid, trygt og gir deg tilgang til en masse nyttig (og unyttig...) fri programvare. Les bare hva en bruker skrev som debattinnlegg etter en artikkel på nettsiden digi.no:

«Et fantastisk godt system for hjemme PC'n. Lettere å installere, og enklere å bruke enn Microsoft. Alle mulige programmer lett tilgjengelig for installering, automatisk oppdatering, og ingen problem med virus og reklame. Så lenge du ikke skall spille avanserte spill, er dette det absolutt beste. Prøv Ubuntu!» *Sakset fra et debattinnlegg på digi.no*
. Her er flere debattinnlegg, skrevet i fbm sleppet av versjon 8.04:
«Dette er imponerende arbeid fra Canonical og communityen. Jeg har brukt 8.04 siden beta, og er strålende fornøyd.» «Samme her. Har kjørt Beta på tre PC-er her siden starten på april. Fungerer til og med flott på den gamle laptop-en. Kjekt å kunne bruke laptop-en flere år enn

beregnet. Ressursene brukes ikke på antivirus eller bekjempelse av spam o.l. Og det holder i massevis med 0,5GB RAM.»

«Ubuntu klarer alt hva Windows klarer og mer til. Det eneste problemet er tjenester som er skreddersydd for Windows. Men etter hvert som antall Linux-brukere øker vil færre og færre velge slike løsninger, så: "Hva satan nøler I etter? Hug dog lænkerne over og slipp menneskehæden løs ? lad dette (...) vanvid endelig ha en ende..." (etter Hans Jæger)»

Her er en liten videosnutt hvor jeg på en enkel og forståelig måte forklarer hvorfor du bør gå over til Ubuntu:

Du skjønnte det sikkert; PC-en til venstre er med Ubuntu Netbook Remix, men med en Windows 7 skjermbakgrunn. Slike bakgrunner er det mange av, søk på Google etter «wallpapers» (og klikk på bilder i menyen øverst).

For de som vil vite mer: Nettavisen digi.no video-intervjuet den 29.10.09 [Rubén Romero](#) og [Bjørn Ove Grødal Værås](#), begge fra [Redpill Linpro](#), i [fbm lanseringen av Ubuntu 9.10](#). Gjennom tre deler á ca 20 min forklarer de hva Ubuntu er og hvilke muligheter som finnes. En fin introduksjon, men krever nok litt generell IT-kompetanse. I video nr to starter Rubén opp Ubuntu fra en USB oppstartsdisk (bootbar minnepinne). Men han sier ikke noe av hvordan denne minnepinnen er laget. Derfor har jeg laget noe små video-snutter som utfyller en del av det de snakker om i video-intervjuet. Lenger ned på siden her har jeg også laget en detaljert guide for hvordan du installerer Ubuntu fra en slik minnepinne.

1. Slik lager du en bootbar minnepinne (USB oppstartsdisk), som gjør at du kan prøve og eventuelt installere Ubuntu på en vanlig personlig datamaskin (bærbar eller stasjonær):

Videoen over er tatt om med min HTC Hero mobiltelefon, 10. november 2009, slett ikke så aller verst kvalitet, men videoen under er vesentlig bedre (HD-kvalitet), tatt opp med det lille videokameraet [Flip minoHD](#) (Fåes kjøpt i butikk i Norge for ca

2.300,-). Lenker til noen som også er fornøyde; [1](#), [2](#), [3](#).

Vil du heller lese om det? [Les artikkelen jeg skrev den 26. november 09.](#)

Har du Windows, så trenger du et program for å overføre iso-fila på en korrekt måte over til minne-pinnen. [Her er tips for Mac og PC-brukere \(eng.\)](#). Og [her er et lite program for Windows som gjør jobben](#).

2. Slik installerer du Ubuntu fra minnepinnen:

Først et par definisjoner (for å unngå enhver tvil:)

- Med en tast, menes en tast på tastaturet.
- En knapp er en «tast» på skjermen, som du klikker på ved å styre muspekeren over knappen og klikke på den med venstre mustast.
- Denne installasjonsveiledningen er for den versjonen av Ubuntu som kalles *Ubuntu Netbook Remix*. Men punkt 1- x er lik, uansett hvilken Ubuntu-variant du velger (Du kan velge mellom fire varianter; Vanlig Ubuntu, Kunubtu, Xubunto og Ubuntu Netbook Remix. Sistnevnte er spesielt beregnet for miniPC-er (*netbooks*) med Intels Atom-prosessor.

Syns du dette var unødvendig å nevne? Ja, men det er jo fint. Da har du ingenting å frykte. Dette er ikke vanskelig, men har du aldri vært borte i noe slikt før, så er det jo veldig greit å ha en detaljert «kokebok» for hånden, hvor det ikke er noe tvil om hva du skal gjøre. Og for å få flest mulig til å tørre å prøve dette, så ønsker jeg å beskrive installasjonsprosessen så detaljert som mulig, forsøke å unngå enhver misforståelse. OK, er du klar? Det hele er unnagjort på under en halv time.

1. Restart eller skru maskin på, med USB oppstartsdisk (minnepinnen som du overførte den såkalte ISO-fila til) plugget inn i en USB-kontakt og en nettverkskabel plugget inn i nettverkskontakten. (Det er ikke tilstrekkelig å basere seg på Wi-Fi (=det trådløse nettet du muligens har). Trådløskortet i maskinen vil ikke fungere med en gang. For å få det til å fungere, må du ha tilgang til nettet. Derfor MÅ du plugge inn en fysisk nettverkskabel)
2. Når det kommer noe på skjermen (ofte PC-produsentens logo og

noe tekst), legg merke til funksjonstasten som står foran teksten «change boot order» el.l.. Ofte F9 eller F12. Trykk ned den riktige funksjonstasten. Da kommer du til en liten men, en «*Boot Menu*», hvor du kan velge hvilket medie maskinen skal starte opp fra. Den interne harddisken står markert (Det kan stå f.eks. IDE 0 eller SATA 0, og haddiskprodusentens navn, samt typebetegnelse). Bruk piltastene til å markere USB minnepinnen. Det kan stå f.eks. «USB FDD», samt produsentens navn. Trykk enter-tasten.

3. Du får umiddelbart opp en meny hvor du velger ønsket språk. Klikk deg frem til ønsket språk med piltastene og trykk enter når ønsket språk er markert.

4. Så kommer det opp en ny meny. Du kan nå velge om du vil prøve Ubuntu før du installerer, eller installere med en gang. Har du fulgt oppskriften min på hvordan du lager en minnepinne, så har du jo allerede prøvd. Derfor foreslår jeg at du velger «Installere Ubuntu Netbook Remix». Klikk med nedoverpil-tasten og klikk så enter.

5. Det går så en 20-30 sek til du kommer til den første av totalt seks skjermbilder (steg). På denne første siden blir du ønsket velkommen, samtidig som installasjonsprogrammet foreslår at du skal benytte det språket du valgte under pkt 3. Hvis det er ok, så klikker du ganske enkelt på knappen «Fremover» (nederst til høyre på skjermen).

6. I skjermbilde nr to spør installasjonsprogrammet hvor du bor. Valgte du norsk språk, så foreslår programmet Norge. Dato og tid henter den fra nettet. Klikk på «Fremover»-knappen igjen.

7. Så skal du velge tastaturutforming. Igjen foreslår den norsk (Norway), og har du en helt vanlig PC, så er det hele greit. For sikkerhets skyld kan du jo skrive æøå i feltet nederst til venstre. Fungerer de særnorske tegnene, kan du være ganske trygg på at resten også fungerer... Klikk «Fremover» igjen.

8. Så skal du klargjøre diskplass. Velg valg nummer to; «Slett og bruk hele disken» (klikk på kulepunktet).

9. I neste bildet fyller du inn ditt navn, du lager deg et login-navn (kun bokstaver (utenom æøå) og tall). Så velger du deg et passord. Er det et svakt (dårlig) passord, sier intallsjonsprogrammet i fra. Velg et annet et, eller la det være (trykk «Fortsett»). Velg om du vil bli automatisk logget inn, eller om du vil få spørsmål om passord (det første gir jo null sikkrhet skulle du være så uheldig å bli frastjålet maskinen). Så igjen «Framover».

10. Siste skjermbilde, steg seks, er kun en oppsummering av de valgene du har gjort. Er det noe du vuil endre på, så klikker du deg tilbake med «Tilbake»-knappen.

11. Så starter du selve installasjonen ved å klikke på knappen «Installer».

12. Du blir nå møtt med en hyggelig hilsen, «Takk for at du valgte Ubuntu». Det kommer nå til å gå en 10-12 minutter. Følg gjerne med på skjermen, der blir du presentert for de mest brukte programmene som nå blir installert. Det er ikke sikkert du kommer til å bruke dem alle, det kommer vi litt tilbake til. Legg merke til det som står om «Ubuntu programvaresenter» og «Ubuntu One». Førstnevnte er jo en av de store fordelene med Ubuntu. De har samlet sammen en hel masse fri programvare, testet det og gjort det lett tilgjengelig for deg. Dette er programmer som er garantert virusfri. Mao; ingen skjult, «skummel», skadelig kode (det er jo ikke mulig å skjule noe kode i fri programvare. Koden er jo åpen. Det betyr at har du tilstrekkelig kompetanse, så kan du kikke på koden (Derav begrepet «åpen kildekode»). Og har du enda mer kompetanse, så kan du faktisk bli med i utviklerteamet og være med å videreutvikle programmet.

13. Så etter 10-12 minutter får du til slutt opp ett lite vindu som sier at du må restarte maskinen. Ikke gjør noe før dette vinduet er kommet opp. På slutten av installasjonen kan de se ut som om ingenting skjer, men gi det et minuttstid (Har ingenting skjedd i løpet av et par-tre minutter, har noe med stor sannsynlighet gått galt. Da skruer du ganske enkelt av maskinen ved å holde nede/inne av/på-knappen så lenge ayt maskinen til slutt skrusr seg av. Begynn forfra. Jeg har kun opplevd en gang at jeg har måttet avbryte en installasjon på denne måten. Klikk på «Start på nytt nå».

14. Det kan være at det fyker noe tekst over skjermen. Det er for de spesielt interesserte (og for de superkvikke, for det er ikke lenge den teksten vises:)

15. Når maskinen har skrudd seg av, napper du ut minnepinnen, og når den så starter opp, så er det fra den nye installasjonen du nettopp har gjort. Ta vare på minnepinnen, kanskje du vil anbefale Ubuntu for noen av dine nærmeste?

16. **Etter en ca 40 sek er maskinen klar.** Vel, klar og klar. Ubuntu kommer med ny versjon (*release*) to ganger i året, i slutten av oktober og i slutten av april. Slik har det vært i mange år, og slik skal det fortsatt være. Det betyr at de noen ganger utgir en versjon som kanskje ikke er helt ferdig. Slik er det hos de kommersielle aktørene også, så dette er helt normalt. Programvare blir på en måte aldri helt ferdig utviklet, det er alltid rom for forbedringer. Derfor er det nå viktig at du installerer alle oppdateringene som er kommet siden programvaren ble utgitt. Jo lenger tid som har gått, jo flere

oppdateringer må du laste ned og installere. I løpet av en måned kan det fort bli over 100 oppdateringer.

Mens du har lest dette, så har det med stor sannsynligvis dukket opp en blinkende mappe, med en pil på, helt oppe til venstre (I vanlig Ubuntu tror jeg den kommer opp lenger til høyre). Det kan også være at du har fått opp et grønt, litt merkelig ikon lenger til høyre. Det er i tilfellet et ikon som varsler om at det er tilgjengelig en såkalt *driver* som trengs for å få det trådløse nettverkskortet til å fungere. (En driver er altså en liten programvaresnutt som trengs for å få enkeltkomponenter i datamaskinen til å fungere). Det er ikke viktig i hvilken rekkefølge du nå gjør tingene, men jeg har pleid å installere driveren først (På en Acer One, og en rekke andre miniPC-er, er dette ikke en aktuell problemstilling. Det kan være lurt på forhånd å lese litt om hva som muligens ikke fungerer helt på akkurat din maskin. Søk vha Google f.eks. «Ubuntu Netbook Remix <din PC-es navn og evt type>». For en Acer Aspire One vil du kunne finne denne informasjonen).

17. Installasjon av trådløsdriver. Altså: Er det kommet opp et litt merkelig grønt ikon oppe til høyre på skjermen, så klikk på det. Ofte vil du her få valget mellom en proprietær driver eller en fri driver. Velg den proprietære. Du blir bedt om å restarte maskinen med en gang, eller senere. Velg senere.

18. Kjør oppdatering. Så var det det den blinkende mappen oppe til venstre. Klikk på den. Du blir bedt om å taste inn passordet (det du lagde helt i begynnelsen av installasjonen). Tast det inn, og nedlastingen av alle oppdateringene begynner. Det kan jo ta noen minutter, avhengig av hvor rask nettforbindelse du har. Når alt er lastet ned, så utføres endringene; «Legger tilprogramvare» står det i et lite vindu. Og du ser hvor langt prosessen til enhver tid er kommet. Når den er ferdig, får du beskjed om å starte på nytt, kloikk på «Omstart nå».

19. Når nå maskinen starter opp igjen, så tror du kanskje at maskinen er klar for bruk? Men så vel er det ikke. Det er slik at et par store, internasjonale selskaper dominerer hele IT-verdenen. Deres teknologi er lukket, såkalt proprietær, og dominerende på sine respektive områder. Dette gjelde bl.a. Flash-formatet til Adobe, som brukes mye som video-format på nettet, og Microsoft sine lyd- og videoformater (som dessverre NRK NettTV benytter)

20. Så for at du skal få en god brukeropplevelse på nettet, så må vi installere en del proprietære programvarekomponenter.

Nå er klokken langt på natt, så det får jeg ta en anne dag:-)

Men NÅ er vel maskinen klar for bruk? Ja, endelig er den det. MEN, jeg har et par tips som jeg vil anbefale deg å kikke litt nærmere på:

- - Endre skrivebordsbakgrunn
- - Installere en del kjekke programmer

Som jeg nevnte under punkt 12, så er en av de flotte tingene med Ubuntu, den enorme tilgangen til programvare. Mye bra og nyttig programvare, men også noe som er mindre bra, eller som ikke er helt ferdig. Det virker, men mangler en del funksjonalitet. Jeg har etterhvert funnet noen kjekke programmer som jeg installerer. Dette er:

- **gThumb** (og gjøre denne til standardprogrammet for visning av bilder)
- **Googles Picasa** (for å jobbe litt mer med bildene; lage album, publisere på nett m.m.)
- *Skype* (telefonprogram)
- **Spotify** (musikktjeneste)
- **VLC Player** (en meget anvendelig musikk- og videoavspiller)
- Og kanskje Songbird (hvis du bruker iPod (men hva skal du med en iPod, når du har Spotify?))
- **Moonlight** (et alternativ for å spille av NRK NettTV)
- *Chrome* (Googles nye nettleser, superrask!)
- **For de litt mer viderekommende:**
- *Ubuntu Tweaks*
- Og så var det **Java** da... Et lite program som er nødvendig, og som kan være



kilden til litt frustrasjon. (Forsøkt å reservere sete på kinoen via FilmWeb?). I utgangspunktet så skal Java ha blitt installert når du installerte pakken *Ubuntu restricted extras* (via Ubuntis programvaresenter), men akk så enkelt er det ikke alltid. For å finne ut om du har Java installert korrekt, så kan du gå til Sun sin testside (Er denne lenken blitt død, så gå hit og let etter en lenke som heter noe sånt som «Do I have Java?». Viser testen at du har siste versjon, eller at du har Java, men ikke helt siste versjon, så er alt OK (du må ikke ha absolutt siste versjon). Får du beskjed om at du ikke har Java installert, så anbefaler jeg å følge guiden til Morten Freberg har. Egentlig skal Ubuntu selv skjønne at den mangler Java og foreslå at det blir installert. Gjør den det, så er det fint, svar ja og start installasjonen. Det er fort gjort.

- **Citrix klient** (et lite program som gjør at du kan koble deg mot jobbens systemer, dersom dette er tilrettelagt på din arbeidsplass. Konferer din arbeidsgivers IT-avdeling. Har skrevet en artikkel tidligere om dette)

Alt dette har jeg intensjoner om å skrive mer om senere.

Det finnes mange gode guider ute på nettet for hvordan du installerer et program, eller løser et spesifikt problem. Felles for mange av dem er at de krever at du er fortrolig med *terminalgrensesnittet* (*kommandolinje*). Der er det jo de færreste som er. Om ikke annet for min egen del, så her er ihvertfall noen guider som har hjulpet meg selv:

- Installation of Ubuntu 9.10 (Karmic Koala) ? 9 easy steps to success
- Morten Frebergs Ubuntu-guide (takke for at du vedlikeholder guiden Morten! Den er nyttig!)

Mer om Ubuntu:

- Hovedsiden til Ubuntu: www.ubuntu.com (hvor du laster ned programvaren)
- www.ubuntu.no (som bl.a. har et aktivt, norskspråklig forum hvor du vanligvis finner svar på de problemer du måtte få)
- www.ubuntudanmark.dk
- Brukerforumet til Ubuntudanmark (her er det også hjelp å få!)

- [Det internasjonale Ubuntu-forumet](#)
- www.ubuntuclips.org
- www.ubuntuguide.org
- **Aftenposten tester Ubuntu (3.9.07 ? Med positivt resultat!)**
- [Videointervju med Mark Shuttleworth, grunnleggeren av Ubuntu](#)

The Ubuntu promise

- Ubuntu will always be free of charge, including enterprise releases and security updates.
- Ubuntu comes with full commercial support from Canonical and hundreds of companies around the world.
- Ubuntu includes the very best translations and accessibility infrastructure that the free software community has to offer.
- Ubuntu CDs contain only free software applications; we encourage you to use free and open source software, improve it and pass it on.

Read more about the Ubuntu [philosophy](#).

Support:

Selskapet bak Ubuntu, [Canonical](#), garanterer 18 måneders support. Vil du ha lengre support, velger du en av de versjonene som kommer hvert tredje år. På disse tilbys det hhv tre års support for desktop-versjonen og fem år for serverversjonen.

Versjonen som ble sluppet den 24. april 2008 er en versjon med denne lange supporten, og har derfor benevnelsen LTS etter versjonsnummeret (LTS; Long Term Support).